

А. В. Олійник, здобувач
Хмельницького національного університету

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ БАНКРУТСТВУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Протидія банкрутству комерційних банків шляхом його попередження є актуальною проблемою сьогодення в банківській системі України. Попередження банкрутства банку включає сукупність заходів, направлених на його фінансове оздоровлення. Зацікавленими в розробці таких заходів мають бути в першу чергу учасники (засновники) банку та Національний банк України.

На нашу думку, особливої уваги серед зацікавлених у стабільності та надійності банків заслуговують вкладники, як мінімум з трьох причин. По-перше, вони інвестують у банківську систему велику частку заощаджень. Так, за станом на 01.01.20 11 частка вкладів фізичних осіб у зобов'язаннях банків України складає 33,7 %. Левова частка з них – 25,7 % є строковими вкладками. Водночас тимчасово вільні кошти суб'єктів господарювання в зобов'язаннях банків становлять лише 17,9 %. По-друге, вкладники не мають механізму контролю за діяльністю банку. По-третє, відшкодування збитків вкладників частково бере на себе держава в особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Отже, держава та комерційні банки зацікавлені в захисті інтересів вкладників з метою збереження довіри до банківської системи і стабільності її функціонування.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб як інституція ринкова та соціально-орієнтована, на нашу думку, може бути безпосередню задіяний в механізмі протидії банкрутству банків раніше, ніж на стадії ліквідації. Очевидно, що Фонд гарантування вкладів не зацікавлений у ліквідації банків, а ефективність відшкодувань вкладів не завжди є економічно доцільною. Отже, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб може бути задіяний на стадії фінансового оздоровлення комерційних банків і як розпорядник коштів має приймати рішення про санацію банку чи виплату страхових відшкодувань. За таких умов доцільно розглядати питання про можливість виконання функцій ліквідатора банків в особі Фонду гарантування вкладів.

Участь Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у механізмі протидії банкрутству банків може здійснюватись шляхом рекапіталізації. Під час фінансової кризи ряд банків (“Родовід”, “Надра” та ін.) держава рекапіталізувала в особі Кабінету Міністрів України. Однак вкладені кошти і адекватність управління цими проблемними банками не досягли своєї ефективності. Більше того доцільність рекапіталізації цих банків не була достатньо обгрунтованою. Вважаємо, що Фонд гарантування вкладів, як розпорядник коштів, ринкова інституція та захисник інтересів вкладників має всі підстави для ефективного обгрунтування та здійснення рекапіталізації

проблемних комерційних банків. Слід зазначити, що рекапіталізація проводиться з метою фінансового оздоровлення проблемного банку до такого рівня, щоб знайти інвесторів та продати свою частку статутного капіталу на фондовому ринку.

Діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як ринкової інституції в механізмі протидії банкрутства має ґрунтуватися на засадах:

- визначення та обґрунтування економічної доцільності здійснення Фондом гарантування вкладів санаційних заходів;
- зацікавленості у здійсненні оздоровчих процедур у тих банках, які є перш за все соціально та економічно важливими для Фонду гарантування вкладів;
- допомога має надаватися не засновникам банку, а економічному суб'єкту, тобто банку, який здійснює діяльність на ринку фінансових послуг.

Отже, Фонд гарантування вкладів у механізмі протидії банкрутства проблемних банків повинен мінімізувати втрати для вкладників та ефективно використовувати свої кошти. Водночас не можна будь-якою ціною уникати банкрутства нежиттєздатних банків, оскільки це суперечить принципам ринкової економіки і банки втрачатимуть стимул діяти за правилами ринкової дисципліни.

Олійник, А.В. Удосконалення механізму протидії банкрутству комерційних банків [Текст] / А.В. Олійник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 жовтня 2011 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2011. – Т. 1. – С. 154–156.